

# Stamcellstransplantation i världsklass på KS i Huddinge

Det tidigare regionrådet **Ella Bohlin** gör ett verksamhetsbesök och auskulterar hos professor Hans Hägglund vid mottagningen för cellterapi och allogen stamcellstransplantation, CAST, vid Karolinska Universitetssjukhuset i Huddinge.

**J**ulhelgerna är sedan länge över men julbelysningen hänger kvar långsamt med Alfred Nobels Allé och kylan håller Stockholm i ett fast grepp. Det är fortfarande mörkt ute och jag är några minuter tidig. Instruktionerna har varit tydliga kring plats och tid då jag ska infinna mig för att hinna byta om innan morgonmötet på avdelning M72, Karolinska Universitetssjukhuset i Huddinge. Hans Hägglund möter mig utanför hissen med sin positiva energi. Hans starka engagemang är tydligt. Det här är vad som driver honom - att behandla patienter som behöver stamcellstransplantationer och CAR-T-cellsterapi.

Snabbt byter jag om från pressveck till resärmidja och mörkblå bussarong. Byxorna är några storlekar för stora men praktiska och sköna.

För en bredare allmänhet är Hans Hägglund känd som nationell cancersamordnare. Han var mellan mars 2019 och augusti 2022 samordnare vid Sveriges Kommuner och Regioner, SKR, och ordförande för Regionala cancercentrum, RCC. Som cancersamordnare blev han en tydlig röst för mer prevention och förebyggande åtgärder för att minska cancerfallen.

Idag är han överläkare på CAST, Karolinska Universitetssjukhuset.

Varje år upptäcks cirka 75 000 cancerfall i Sverige. Risken ökar med stigande ålder. En liten del av dessa patienter kommer till mottagningen för cellterapi och allogen stamcellstransplantation, förkortat CAST vid Karolinska Universitetssjukhuset i Huddinge. Patienterna kan vara både unga och äldre - allt från några veckor gamla till i 75-årsåldern. Det är här jag auskulterar denna morgon och förmiddag i januari.

CAST tar emot patienter från andra vårdinrättningar för att genomgå behandling med allogen stamcellstransplantation eller annan immun- eller cellterapi mot olika typer av leukemier, lymfom eller immunbristsjukdomar. På mottagningen genomförs även autologa stamcellstransplantationer för vissa specifika typer av autoimmuna sjukdomar (exempelvis MS). På enheten vårdas också patienter som får behandling inom olika kliniska studier inriktade mot immunterapi eller annan typ av onkologisk precisionsmedicin. De kliniska och forskningsinriktade behandlingarna genomförs i nära samarbete med andra hematologiska eller onkologiska enheter

vid Karolinska Universitetssjukhuset eller andra sjukhus nationellt eller internationellt.

Som tidigare sjukvårdspolitiker har det blivit många verksamhetsbesök genom åren men den här dagen är jag inte här som politiker. Min nuvarande roll som public affairs konsult inom vård och life-science handlar mycket om problemlösning. Att för uppdragsgivares räkning undersöka och analysera ett problem och skapa hypoteser kring mest sannolika utfall, pröva hypotesen - förkasta eller anta. Pröva på nytt. Arbetet för läkarna på CAST är inte helt olik detta med avseende på problemlösningar. Att analysera patientdata, genomföra provtagningar och undersökningar, att diagnosticera och hitta rätt behandling. Kanske misslyckas. Pröva igen, outtröttligt fortsätter de arbetet för att lösa ohälsans gåta.

Dagen inleds med en sk MDK, multidisciplinär konferens i ett stort och rymligt konferensrum. En av läkarna deltar via länk från Tyskland. Jag får känslan att mötet är förkoreograferat, ordföranden är snabb och effektiv och hon navigerar smidigt samtalet framåt. Dialogen är rapp. Alla är väl förberedda och vet exakt vad som ska göras härnäst.



Hans Hägglunds starka engagemang är tydligt berättat Ella Bohlin, som en vinterdag auskulterar på mottagningen som behandlar patienter som behöver stamcellstransplantationer och CAR-T-cellterapi.

## ••• auskultation

Systematiserat går man igenom alla patienterna och det delas ut arbetsuppgifter och plan för uppföljningar. Det är svårt att följa med och efteråt måste jag fråga Hans om en rad olika förkortningar och medicinska termer. Vi hinner med en kopp kaffe innan det är dags att träffa en patient för att meddela att en donator som matchar har hittats.

Allogen stamcellstransplantation går ut på att ersätta en sjuk benmärg med en frisk från en besläktad eller obesläktad donator. Donatorerna kommer från hela världen och det är en ständig jakt för att hitta rätt. På avdelningen arbetar två koordinatörer för att förbereda patienten inför en transplantation. I benmärgen produceras våra blodceller som bildar immunförsvaret och transporterar syre runt i kroppen. Vid en stamcellstransplantation byts blodcellerna och immunförsvaret ut hos patienten mot donatorns.

Patienten och anhöriga kommer in i det lilla samtalsrummet samtidigt som en blek solglimt syns därute. Hans och hans kollegor tar god tid på sig att berätta om behandlingen i minsta detalj. Biverkningar, risker och uppföljning men också om de möjligheter som behandlingen innebär. Möjligheter till ett friskt liv utan ständiga sjukhusvistelser och smärtor. Inget lämnas åt slumpen, rummet fylls av värme och dialogen är saklig och präglad av respekt. Det har gått fyra år sedan jag förlorade min mamma i spridd tarmcancer och minnena tränger på. Men för den här patienten finns hopp. Det är som att tiden står helt stilla och jag känner att jag fått uppleva något väldigt speciellt.

Det finns all anledning att vara stolt på M72. Internationellt ligger Karolinska Universitetssjukhuset i Huddinge i frontlinjen inom området. Resultaten är bland de bästa i världen, sedan starten 1975 har man framgångsrikt behandlat cirka 7000 patienter i Sverige. Bakom framgångarna ligger intensivt forsknings- och utvecklingsarbete. CAST är idag en av sju verksamheter som genomför allogena stamcellstransplantationer, CAST är den största enheten i landet.

### **Hans Hägglund**, överläkare på CAST, Karolinska Universitetssjukhuset

Hans Hägglund är cancerläkare och cancerforskare och har en professur vid Uppsala universitet. Hans var tidigare verksamhetschef på Akademiska sjukhuset i Uppsala mellan åren 2013-2018, verksam vid Karolinska Universitetssjukhuset 1994-2013 och tidigare ordförande för Svensk förening för Hematologi 2016-2018 samt gästforskare på Fred Hutchinson Cancer Research Center i Seattle, USA.

Hans Hägglund är en av initiativtagarna till den visionsdrivna innovationsmiljön Nollvision cancer med finansiering från Vinnova.

### **Tobiasregistret**

Tobiasregistret är det svenska registret för givare av blodstamceller. Registret startades 1992 av föräldrarna till Tobias Storch som avled 17 år gammal i väntan på en passande donator. Tobiasregistret matchar patient med lämplig givare i Sverige eller utomlands. Registret har ett nationellt uppdrag för Sveriges sjukvård, och ägs av Region Stockholm. Tobiasregistret är en icke vinstdrivande verksamhet. I dagsläget finns drygt 230 000 registrerade givare i Tobiasregistret men registret behöver växa för att ha möjlighet att hjälpa fler. För att gå med i registret behöver man vara mellan 18-35 år.

### **CAR-T**

De senast åren har CAR-T-behandling, som är en ny typ av immunterapi revolutionerat cancervården. Förenklat går behandlingen ut på att omprogrammera immunförsvarets T-celler (vita blodkroppar) så att de mer effektivt kan identifiera och förgöra tumörceller (glasögon för immunceller). CAR-T-celler framställs från patients blod antingen genom ett blodprov eller genom att blodceller tas fram via leukaferes. Cellerna sänds till ett laboratorium där CAR-T-cellerna framställs och ges sedan till patienten som en intravenös infusion. Sedan 2019 är CAR-T-terapi godkänd i Sverige för behandling av lymfom och akut lymfatisk leukemi och det finns flera studier på gång på Karolinska Universitetssjukhuset i Huddinge och i hela landet.

ELLA BOHLIN, TIDIGARE REGIONRÅD I REGION STOCKHOLM, NU PUBLIC AFFAIRS KONSULT HOS RUD PEDERSEN OCH NR 10 PÅ KD:S VALBLANKETT TILL EUROPAPARLAMENTETS VALET I JUNI 2024.

